

Laki kuntien kulttuuritoiminnan vahvistajana – Kuntien kulttuuritoiminnasta annettu laki (166/2019)

Kuntien kulttuuritoimintalain infotilaisuudet
Maaliskuu 2019
Kulttuuriasiainneuvos Kirsi Kaunisharju

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Kuntien kulttuuritoiminnasta annettu laki - Miksi laki on uudistettu?

- Aiempi laki oli vanhentunut
 - Toimintaympäristö muuttunut
 - Kulttuurin ja taiteen merkitys kasvanut paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti
 - > tarve ottaa huomioon laajentunut kulttuuritoiminnan tehtäväkenttä, yhteys yhteiskuntapoliittisiin tavoitteisiin, monipuolistunut väestörakenne (kaikkien osallisuus ja osallistuminen), yhteistyötarpeet, tiedontuotanto ja arviointi
- Muita sivistystoimen koskevia lakeja uudistettu
 - Liikuntalaki 2015
 - Nuorisolaki 2016
 - Yleisistä kirjastoista annettu laki 2017
 - Museolain uudistus loppusuoralla, teatteri- ja orkesterilain uudistamisen etenemisestä päätetään myöhemmin
- Pääministeri Juha Sipilän hallituksen uudistukset
 - Sote ja maakuntauudistus, Tulevaisuuden kunta, kuntien kustannusten karsiminen
 - sivistystoimen rooli ja niiden yhteistyön merkitys korostumassa, mikäli suunnitellut uudistukset toteutuvat

Lain luonne ja tarkoitus – kuntien kulttuuritoiminnan vahvistaminen

- Kuntien kulttuuritoiminnan järjestämisen tueksi
 - selkeyttämään kunnan kulttuuritoiminnan asemaa ja identiteettiä, vahvistamaan kulttuuritoiminnan edellytyksiä
 - antamaan perusteluapua kulttuuritoiminnan merkityksestä kunnissa (mm. yhteistoiminnan tarpeet)
- Mahdollistava ja kannustava, ei tiukkaan sitova
 - ”Kunta voi järjestää kulttuuritoiminnan *itse taikka yhteistyössä toisten kuntien kanssa tai muulla tavoin.*”
 - ” Kunnan tulee *paikalliset olosuhteet ja voimavarat huomioon ottaen* edistää tämän lain tavoitteiden ja tehtävien mukaista toimintaa yhteistyössä muiden kuntien, viranomaisten ja maakuntien sekä kulttuuri- ja taidealan ja muiden toimialan toimijoiden kanssa”.
- Ei merkittäviä uusia velvoitteita kunnille (HO:n mukainen)
 - tehtävät määritelty aiempaa monipuolisemmin, mutta kunnat jo toimineet niiden suunnassa
 - uusina pykälinä tavoitteet (yhteys yhteiskuntapolitiikkaan), valtion viranomaisen tehtävät (suhde kunnan tehtäviin), kunnan asukkaiden osallistuminen, kehittämistehtävä (tuetaan kuntia lain toteuttamisessa), tiedon tuottaminen ja toiminnan arviointi (seuranta), mutta näistä ei seuraa merkittäviä uusia velvoitteita

1 § Soveltamisala

- Tässä laissa säädetään kunnan kulttuuritoiminnan järjestämisestä sekä siihen liittyvistä tavoitteista, tehtävistä, yhteistyöstä, asukkaiden osallistumisesta, tiedon tuottamisesta ja toiminnan arvioinnista, valtionrahoituksesta sekä kehittämistehtävästä.
- Kunnan kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla kunta edistää kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperintöä.

2 § Lain tavoite

- Tämän lain tavoitteena on:
- 1) tukea ihmisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan sekä kulttuurin ja taiteen tekemiseen ja kokemiseen;
- 2) edistää kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen;
- 3) vahvistaa väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kulttuurin ja taiteen keinoin;
- 4) luoda edellytyksiä paikallisen ja alueellisen elinvoiman kehittymiselle ja sitä tukevalle luovalle toiminnalle kulttuurin ja taiteen keinoin.
- Tavoitteiden toteuttamisen lähtökohtina ovat demokratia, asukaslähtöisyys, tasa-arvo, kestävä kehitys sekä kulttuurinen moninaisuus ja vuoropuhelu.

3 § Kunnan tehtävät 1/2

- Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa. Tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee:
 - 1) edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä;
 - 2) luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle;
 - 3) edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa;
 - 4) tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen;
 - 5) edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa;
 - 6) edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa;
 - 7) edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja muita kulttuurin ja taiteen edistämiseen liittyviä toimia.

(Tehtävät 1-5 kulttuurin ja taiteen edistäminen kunnassa, tehtävät 6-7 kunnan muiden tavoitteiden edistäminen kulttuurin ja taiteen avulla)

3 § Kunnan tehtävät 2/2 (järjestäminen)

- Kunnan tulee 1 momentin mukaisia tehtäviä ja niihin liittyviä palveluita järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet.
- Kunta voi järjestää kulttuuritoiminnan itse taikka yhteistyössä toisten kuntien kanssa tai muulla tavoin. Kuntien kulttuuritoiminnan järjestämisessä tulee olla riittävää ja monipuolista asiantuntija-osaamista.
- Kunnan tulee kulttuuritoimintaa järjestäessään ottaa huomioon toiminta, joka perustuu yleisistä kirjastoista annettuun lakiin (1492/2016), taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin (633/1998), museolakiin (729/1992), teatteri- ja orkesterilakiin (730/1992) ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998).

4 § Valtion viranomaisen tehtävä

- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja muut valtion viranomaiset luovat edellytyksiä kuntien kulttuuritoiminnalle. Opetus- ja kulttuuriministeriö on kulttuuriin ja taiteeseen liittyvissä asioissa toimivaltainen ministeriö.
- Kulttuurin ja taiteen edistämisen tehtäviä alueilla hoitavat Museovirasto ja Taiteen edistämiskeskus sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti.

5 § Kunnan asukkaiden osallistuminen

- Kunnan asukkailla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan kulttuuritoimintaan ja sitä koskevan päätöksenteon valmisteluun. Kunnan asukkaiden oikeudesta osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan säädetään kuntalain (410/2015) 22 §:ssä.
- Kuntien kulttuuritoiminnan järjestämisessä on huolehdittava, että kaksikielisessä kunnassa otetaan huomioon molempien kieliryhmien tarpeet samanlaisten perusteiden mukaan. Saamelaiden kotiseutualueen kunnissa on huolehdittava, että saamenkielisen ja suomenkielisen väestöryhmän tarpeet otetaan huomioon samanlaisten perusteiden mukaan.
- Toiminnan järjestämisessä on lisäksi otettava huomioon paikallisten kieliryhmien tarpeet.

6 § Kehittämistehtävä

- Opetus- ja kulttuuriministeriö voi osoittaa hakemuksesta kunnalle tai muulle toimijalle kehittämistehtävän, jolla luodaan edellytyksiä kuntien kulttuuritoiminnalle. Kehittämistehtävällä tuetaan kuntien kulttuuritoiminnan laatua, vaikuttavuutta, henkilöstön osaamista, asukkaiden yhdenvertaisuutta ja kuntien keskinäistä yhteistoimintaa.
- Kehittämistehtävä on kunnille tai muille toimijoille vapaaehtoinen. Kehittämistehtävän toteuttajalla tulee olla tehtävän hoitamisen kannalta monipuolista valtakunnallista tai alueellista kulttuuritoiminnan tuntemusta sekä riittävä osaaminen.

7 § Yhteistyö

- Tämän lain tavoitteiden edistämiseksi ja kunnan tehtävien toteuttamiseksi kunnassa tulee tehdä yhteistyötä kunnan eri toimialojen välillä.
- Kunnan tulee paikalliset olosuhteet ja voimavarat huomioon ottaen edistää tämän lain tavoitteiden ja tehtävien mukaista toimintaa yhteistyössä muiden kuntien, viranomaisten ja maakunnan sekä kulttuuri- ja taidealan ja muiden toimialojen toimijoiden kanssa.

8 § Tiedon tuottaminen ja arviointi

- Tämän lain tavoitteiden ja tehtävien toteuttamiseksi sekä kunnan kulttuuritoiminnan kehittämiseksi tuotetaan tietoa ja arvioidaan toimintaa.
- Valtakunnallisen tiedon tuottamisen ja toiminnan arvioinnin kehittämisestä päättää opetus- ja kulttuuriministeriö. Kunnat osallistuvat peruspalvelujen arviointiin ja tarpeen mukaan muuhun tiedon tuottamiseen.
- Kunta vastaa kulttuuritoimintaansa koskevan tiedon tuottamisesta ja kulttuuritoiminnan arvioinnista. Kunnan tulee arvioida kulttuuritoiminnan toteutumista osana kuntastrategiansa arviointia ja seurantaa kuntalain 37 §:ssä säädetyllä tavalla sekä osana terveydenhuoltolain (1326/2010) 12 §:ssä tarkoitettua terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.
- Arvioinnin keskeiset tulokset tulee julkistaa.

9 § Valtionrahoitus kunnille

- Valtionosuuden myöntämisestä kuntien kulttuuritoimen käyttökustannuksiin säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (1704/2009).
- Kunnalle sekä kunnassa toimivalle kulttuuritoimintaa harjoittavalle ja edistävälle yhteisölle tai säätiölle voidaan valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa myöntää valtionavustusta kulttuuritoimintaa tai 6 §:ssä tarkoitetun kehittämistehtävän toteuttamista varten siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009) säädetään. Kunnalle tai kunnan määräysvallassa olevalle yhteisölle voidaan lisäksi myöntää valtionavustusta kulttuuritoiminnassa tarvittavien tilojen perustamishankkeisiin siten kuin edellä mainitussa laissa säädetään.

Suhde muuhun lainsäädäntöön

- Perustuslaki

- 16 § 2 mom.: yhtäläinen mahdollisuus kehittää itseään -> kaikkien väestöryhmien yhdenvertaiset mahdollisuudet ja osallistuminen kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen.
- 16 §:n 3 mom.: mukaan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on turvattu → kunnan tehtävänä olisi luoda edellytyksiä taiteelliselle työlle ja toiminnalle.
- 17 § 2 ja 3 mom.: suomen- ja ruotsinkielinen väestö/samanlaiset perusteet sekä saamelaisten, romanien ja muiden ryhmien oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.
- 20 §: vastuu ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille, mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

- Kuntalaki (410/2015)

- 22 § asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet, 37 § kuntastrategia ja sen seuranta ja arviointi

- Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettu laki (1704/2009)

- laskennallinen ja yleiskatteellinen valtionosuus kunnan yleiseen kulttuuritoimeen ja taiteen perusopetukseen

- Kulttuurin toimialan lait

- ”kunnan tulee kulttuuritoimintaa järjestäessään ottaa huomioon toiminta, joka perustuu:
yleisistä kirjastoista annettuun lakiin (1492/2016),
taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin (633/1998)
museolakiin (729/1992)
teatteri- ja orkesterilakiin (730/1992) ja
vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998)”

Ajankohtaista

- Uusi laki on tullut voimaan 1.3.2019, säädösnumero 166/2019
- Lain infotilaisuudet
 - 6.3. Helsinki
 - 13.3. Kuopio
 - 20.3. Oulu
 - 27.3. Tampere

Tilaisuuksien ohjelmat ja ilmoittautumislinkit löytyvät mm. opetus- ja kulttuuriministeriön tapahtumakalenterista kunkin tilaisuuden kohdalta <https://minedu.fi/tapahtumat> sekä Facebookista

Lisätietoja:

- opetus- ja kulttuuriministeriön viranhaltijat: etunimi.sukunimi@minedu.fi
- Kuntien kulttuuritoiminnasta annettu laki
 - <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>
 - Finlexin sivulta linkki HE 195/2018 (hyödynnettävissä yleiset ja yksityiskohtaiset perustelut, myös eduskunnan käsittelytiedot)
 - Facebook: kuntienkulttuuritoimintalaki
<https://www.facebook.com/groups/1758039281164389/>
 - #kuntienkulttuuritoimintalaki
 - <https://minedu.fi/tapahtumat>